

KEMENESVIDÉK

KÖZGAZDASÁGI FÜGGETLEN HETILAP.

(„KISCZELL és VIDÉK”)

(„KISCZELL és VIDÉK”)

Helyi árak: 5 kor. Helyi árak: 5 kor. —
 Helyi árak: 4 kor. Helyi árak: 4 kor. — 20.
 Helyi árak és jogviszonyok egy évre 8 kor., 60 évre 8 kor.
 Helyi árakról értesíthetnek: keddén és

Lapfeladásra feladó szerkesztő:
Mész Gyula

Csillámszék, Dömölki-utca, Gembe-ház — Teljesítmény
 teljessé a kiadónival: Dr. Seigmund István
 Könyvnyomtatás

A községi takarékpénztárak.

Ujabb időben úgy a fővárosban, mint a vidéken erőteljes mozgalom indult meg a községi takarékpénztárak létesítése érdekében. A minék elsősorban az az oka, hogy sorra buknak a budapesti és vidéki pénzügyesek s nemcsak a részvényesek, de a betevők pénze is oda vész.

Most van a legjobb idő arra, hogy a régen vajdó terve megvalósíttassék. Biztos menedéket kell nyújtani a kistőknek melynek bizalmát a legutóbbi bukások erősen megrendítették. De viszont a községi takarékpénztárban olyan forrást kell életre kelteni, mely nem az önző nyereséskedést, hanem elsősorban a közgazdasági érdeket tartja szem előtt.

Magyarországon sincsen olyan törvény, mely a takarékpénztárak, de különösen a községek alapította takarékpénztárak jogviszonyait rendezné. Községi

(tc.) törvényünk kizár minden olyan tőkeelhelyezést, mely a községi tőkét pénzügyeseti foglalkozásban kockázatnak teszi ki. A községek tehát támpontot arra nézve, hogy takarékpénztári ügyletekkel foglalkozhassanak, egy más törvényben, a kereskedelmi törvényben (1875 XXXVII. tc.) kerestek. E törvény alapján, mint a községek kereskedelmi üzletei, egyéni cégek gyanánt létesültek a fennálló községi takarékpénztárak.

Jogilag tehát a községi takarékpénztár

mint egyéni cég jelentkezik, de majdnem teljesen oly szervezettel, mint a melyet a kereskedelmi törvény a részvénytársaságokra nézve állapít meg. Magyarországon csak 17 községi takarékpénztár van, a mely szám a takarékbetétusléttel foglalkozó összes magyar részvénytársasági pénzügyeseteknek alig egy százalékát teszi ki. Külföldön a legtöbb államban az arány éppen megfordított. Ausztriában és Franciaországban a takarékpénztárak mintegy 80 százaléka községi alapítás. Németországban pedig szinte a községi jellegű városi takarékpénztárak válnak ki nagy számukkal és erejükkel.

Hogy a községi takarékpénztárak milyen nagy vonzóerőt gyakorolnak betevőkre, azt a magyarországi szerény példák is mutatják. Így a fumei községi takarékpénztár 25 millió korona takarékbetétet kezel, vigyis többet mint az összes ottani intézetek. A nagykőrösi községi takarékpénztárnak 300.000 K alap tőke mellett hétmillió, a pinkafői községi takarékpénztárnak negyvmillió betéje van. Ez utóbbinak és a fumeinek sincsen alap tőkéje. A többi takarékpénztárnak is csak kis alap tőkéje van. Mindazonáltal alap- és tartaléktőkéiket sokszorosan meghaladó betétösszegeket kezelni.

E jelenség a községi takarékpénztárak egyik jellemzős a betétek szempontjából igen becses sajátosságával függ össze, a mennyiben ezeknél az intézeteknél a garantiák nem egyedül az alap- és

tartaléktőkében nyugsznak, hanem azoknak a hátvédét még külön a község anyagi szavatossága is képezi. Ez a szavatosság a legtöbb községi takarékpénztár alapszabályában is megtalálható. Kivételt képez a nagybányai községi takarékpénztár, mely alapszabályában határozottan kimondja, hogy az alap tőke és tartalékalap összességén felül a város kártérítést nem vállal.

Es az intézkedés azonban ellentétben áll a kereskedelmi törvénnyel, melynek alapszabályára helyezkedett ez az intézet. Úgy látszik, az intézet belátta tévedését, mert szükségesnek látta külön közhírré tenni, hogy a város az alap- és tartaléktőkén kívül egész vagyonával felelős a betétekért.

Megjegyeztük még, hogy az összes magyar községi takarékpénztárak először nyereséggel dolgoznak. A nyereségnek mintegy 50 százalékát az illető községi pénztárakba szállítják be, míg átlag 10 százalékot jótékony célokra szűnnek. Ebben előnyösen eltérnek a magánintézetektől, melyek nyereségüknek legfeljebb 1 százalékát fordítják erre a célra. Mindezekből kitűnik, hogy a még igen szerény keretek között működő magyar községi takarékpénztárak is jó eredményeket mutatnak fel, a miért is a kormány és a törvényhatóságok csak rövid időre csak ocsélekeznek, akkor na a községi takarékpénztárak felállítását előmozdítják.

Állás.

Már az ötödik évfolyamot szüneteltették a diákokról, sejtelmekről szüneteltették a szüneteltető dolgokról beszélgetek.

— Elmondjam, mi történt velem négy év előtt? — kérdezte Gennich, aztán letette csizmát és szivarra gyújtott.

Akkoriban államügyész voltam Falticsinban. Ez este a vendéglőben vacsoráltam néhány barátommal.

Hirtelen, a legelőkelőbb társalgó olyan szomorúsággal fogott el, amelynek nem tudtam a magyarázatát adni és emlékszem, hogy megértettem volna, mi dal a lelkemben megébredt lettem.

Beteg vagy? — kérdezte az egyik barátom.

Mintán csakugyan nem tudtam, mit feleljek, azt hagytam a vacsoránkat, kaptam a halogatást és sietve távoztam. Úgy éreztem, mintha valamely helesz szuggallmat engedelmességném, Először megkérdeztem, nem keresset-e valaki? KHL hogy tudtam volna miért, mégis csalódottan, amikor tagadó választ kaptam kérdésekre. Képpen az voltam nyugodt és kemény gondolataimról győztetve mentem egyik barátomhoz a szünetbe.

Azóta hiszem, még félóra sem telt el, amikor az államügyész, amikor sürgőnyt hoztak, amelyre látásra szükségem volt, az egész testemet. A minék küldte a sürgőnyt Bukarestből s csak es

Meg kell jegyeznem, hogy a bátyám nagyon korlátolt, prómai, külsőleges nézetekkel bíró ember volt. Negyven éves korában elvett egy tizenhat esztendőes leányt, egy kedves, szelíd, kissé álmódosó tarentest. Elképzelhetik, mennyit szenvedhet egy ilyen szelíd lelkű nő az olyan ember mellett, akinek minden vágya csak az évrésben és a pénzkeresésben összpontosul.

Csendesebb volt, amikor férjhez ment. Már egy év múlva csak árnyéka volt önmagának s a szelíd füvállata is feldőlhetette volna. De azt még sem hittem volna, hogy ilyen hamar meghaljon.

A legelső vonattal elutastam és halálra fáradva, a legkomorabb gondolataimról meggyőződve érkeztem Budapestre a batyámbos. A kapufekete postával volt bevonva. Szegény nőcske a szünetben pihent a fenevel bevont. A fejénél mind a két oldalán gyertyák égtek. Egy „baba” (vagyis anyóska, a ki egyben leány is) egy gallyal a kezében a kergette. Amikor megértett, sűrű fakadt.

Mit gondolnak milyennek lettem? — kérdezte az egyik barátom. — Egy mákszemmel sem váltottam szemem fényében.

Én letem a legmohóságosabb reggeliztettem, amely félhabortott. A legnagyobb lelkihiányommal magyarázta, hogy azért hívott, mert ott

hosszúidőn át van a temetésnél; a sok gazember mind meg akarja látni. Képzeld, az egész Zsó-még-alig-bunyta le a szemét, már megrohantak a koporsócsinálók. Az egyik háromszáz frankot kért a temetésért — alkérgettem. Tudod-e, mennyit alkudtam meg a leg-

utolsóval? Négyezer frankot kap s ezért is előrangú temetést csinált. Lásd, ezek a nyílt verseny előnyei!

Együtt állítottak össze azoknak a névsort, akiknek gyászjelentést kellett küldeni. Voltak vagy háromszáz. Megváltam a gyászborítókhoz és estig megírtam egymagam háromszáz címet; majd fölragasztottam a bélyegeket, amelyeket a bátyám vár.

Amikor hazahozták a gyászjelentéseket a nyomdából, borítékba tettem, három csomagot csináltam belőlük és elmentem. Két csomagot a Strada Kionisa sarkán levő levélszekrénybe dobtam s mert hogy az már megtelt, elmentem a Strada Victóriára s az utolsó csomagot bedobtam a királyi palotával szembelevő szekrénybe. ... Hogy minék ez a tulajdonos zsinatús? Majd mindjárt kitűdök ez is.

Hazatérve még egy kavicsot elbocsát

bám határos volt a ... feledt.

Nem vagyok sem babonás, sem gyáva. ... amikor ezen az éjszakán magamra maradtam, nagyon kellemetlen érzésem volt. A szünetben mintha egy titkosan valami vonult volna el, a ... isgatozókat okozott és minden percében

helyen a ... ott ... az egész ... mint egy szál gyertya, a tintatartó, egy vinnel teli palack és egy boríték, amelyet összegyűrttem, mert előtérítettem a címet. Fejtemre húztam a takarót és manál megvoltam győződve róla, hogyha

A szeszkontingens.

köszegazdasági életére legfontosabb és leginkább életbevágó javaslat az utóbbi idők törvényjavaslatai közül feltétlenül a szeszről szóló javaslat.

Itt most a javaslatot nem akarjuk kritizálni, csak csakaszert ismertetést adunk róla a következőkben.

Legjelentősebbek a javaslatnak az ipari szesztermelés korlátozására irányuló intézkedései. A javaslatnak megokolása ebben a tekintetben arra utal, hogy 1912—1913-ban a szesztermelés 125. 712 hektoliterral emelkedett, a miből 18 596 hl. esett a mezőgazdasági, 107. 127 hl. pedig az ipari szeszfeldűre; 1913—14-ben (1914. ápr. végéig) az emelkedés 116. 778 hl., a miből ismét az ipari szeszfeldűre 99. 191 hl. jutott. A javaslat abból a célból, hogy a szesztermelésnek a belföldi fogyasztáson alapuló további fejlődése egészen a mezőgazdasági szeszfeldű részére biztosítsák, az ipari szakban a vámvonalon belül eső területre kiszállítható alkoholt összes mennyiségét 450 000 hl.-ben állapítja meg. Ebben a mennyiségben tehát az összes, kontinensnel bíró és nem bíró ipari szeszfeldűnek akár kontingens, akár exkontingens elszállítása, még pedig akár adóköteles, akár adómentes felhasználásra, bele van számítva. Nincs azonban beleszámítva ebbe a mennyiségbe a vámvonalon kívül álló export, valamint — az ecetgyártás kivételével — a különös denaturáló szerrel való denaturálás mellett, vagy a végzet más ipari célokra közvetlenül a szeszgyárból elszállított alkoholt, a mel térer — tehát az ipari szeszgyárak szabadon mozoghatnak. Ha a fogyasztási vagy áruvalakulási viszonyok indokolják, a minisztertanács a pénzügyminiszter előterjesztésére az évi alkoholmennyiséget, vagy ha csak a sajtolt élesztő fogyasztásának emelkedése indokolja a főlelelést, kizárólag a sajtolt élesztőt termelő ipari szeszfeldűk által elszállítható alkoholmennyiséget egy-egy termelési időszakra terjedő érvényűvel főlelelheti. A négy-százötven ezer hl.-nek felosztásánál a kontingensnel bíró összes ipari szeszfeldűk részesülnek, míg a kontingenssel nem bírók közül csak azok a melyek 1912. szept. 1-től 1914. augusztus végéig üzemben voltak és üzemükkel végleg fel nem hagyták. A felosztás az egyes ipari szeszfeldűkre az 1912—13-iki időszakban volt tényleges szesztermelés arányában történik, levonva ebből a vámvonalon kiszállított exportmennyisé-

geket és az így megmaradt összegnek 20%-át a mely minden egyes ipari szeszgyárnak évi elszállítási keretét határozza meg, vagyis azt a mennyiséget, a melyet a vámvonalon belül szabadon elhelyezhet.

Kétségtelen, hogy a javaslatban ugynevezett „kiszállítási keret” alapján nem más, mint liberálási-kontingens, a mely tehát a termelést kartelszerűen szabályozza az ipari szeszgyárakra nézve és fejlődésükben megakasztja. Magát a termelést a javaslat közvetlenül nem érinti, hanem csupán a belföldi elszállítási mennyiségeket határozza meg, ellenben magát a termelést is meghatározza néhány új exkontingens-szeszgyárra nézve, a melyekkel a pénzügyminiszter ebben az irányban egyességet kötött. Ezek a Heller-Vilmos vágvecei, a díóségi cukorgyár galántai, Kuffel kisperkátai és Löw-Beer magyarfalvai szeszgyára, a melyeknél az elszállítási kontingensen kívül a maximum termelés 5000, 10.000 és 15 000 hl.-ben van megállapítva, vagyis exportra és denaturálásra csak az elszállítási kontingens és a termelési kontingens között levő mennyiség marad számunkra.

Közvetve azonban a kiszállítási kontingensek korlátozása maga után vonja a termelés szabályozását is, mert a szesz-export csak nagyon mérsékelt határok között mozoghat.

Az ipari szeszfeldűk a korlátozással szemben abban a kedvezményben részesülhetnek, hogy az 1914—15. évre érvényes kontingensük többé változás alá nem esik, azonkívül a szállítási kontingensek megállapítása következtében a következő évben legalább a szeszfeldűk jelenléteken csökkeni fognak.

A kiszállítási korlátozása következtében a javaslat kártalanításban részesíti azokat az ipari szeszfeldűket (azok kivételével, a melyeknek termelése egyességgel meg van állapítva), a melyek közelmúlt termelési időszakokban teljesítőképességüket lényegesen fokozó beruházásokat tettek, e fokozás azonban az 1912—13. évben, a melynek alapján az elszállítási kontingensek megállapítottak, még nem érvényesült. Igen jelentős továbbá a javaslatnak 11. §-a, a mely abból a célból, hogy a termelés szabályozása a fogyasztás, a kincstár vagy az ipar érdekében káros átalakulásokra ne vezetessen, a kincstárnak egyes ipari szeszfeldűk kiszállításiára ad jogot.

Ebben a szakaszban azonban egyáltalán egy továbbvezető gondolat is megnyilatkozhatik, mert a javaslat megokolása azt mondja, hogy az a kiszállítási jog egyikét képezi azoknak az alapoknak is, melyeken a szeszadózás végleges rendezése a jövőben, a mikor annak szükségé fog mutatkozni, fogantatni lesz vehető.

kinyitom a szemem s a sötét szobába nézek, okvetlenül valami borzasztó dolgot kell látnom.

— Bár nagyon fáradt voltam, csak nehezen aludtam el és borzasztó álmodtam. Az egész álom még tisztán áll előttem.

— A halott a szobámba jött. Én az ágyban felkéltem és ő merően nézett rám.

— Mennyit mulattam magán, — így szól.

— Én úgy tettem mintha halott volnék a maga igazán annak tartott!

Nagyon vig volt és én örültem, hogy él s ilyennek láthatom. A hal halántékán egy csopocské piros foltot láttam.

— A bátyám tudja, hogy maga él? — kérdestem anélkül, hogy a hangomat hallottam volna, mint ahogy nem hallottam az övét

— Ejj dehogya! hisz alszik.

— Asszakra kifejezésült az arcára.

— Bosszantott, hogy már mindenkit értesítettek — szól dühösen — ima visszahoztam valamennyi levelet.

Eszel egy halom borítékot dobott az asztalra, a legfelsőt a keszbe vette és halkán elolvasa a címet... Főleleltem, már reggel volt. Vajjon csak egy pillanatig tartott ez az álom, vagy mindaddig, amíg aludtam? Hogy tudhatom ezt? Csak arra emlékeztem nagyon pontosan, hogy amikor főleleltem, eszeműl voltam gróndve róla, hogy Zsó családja minden szegységen hogy mindent csak álmodtam.

— Az este azt mondta bátyám, hogy a temetés tizenkét órakor lesz, a gyászejelen pedig déltájt két óra volt jelenve. Főleltem,

hogy az órára nézek. Milyen különös... Az egész lelélesom, melyet magam vittem a dő tára, ott fektet az asztalra!

Egy pillanatig azt hittem, hogy megvárható: — eszem: dőreáltam a szemem és tisztán igyekeztem jutni vele, mit álmodtam és mit láttam.

Ezek talán más borítékok? Odamentem az asztalhoz és most már semmi kétségem sem lehetett. Magam címetem ezeket a borítékokat és dobtam a leléleskrénybe! Gondolkozni kezdtem nem voltam részes... egész pontosan emlékeztem egy címre, amelyen abban a pillanatban olvastam el, mielőtt az egész csomagot a szekrénybe dobtam; itt volt legfeljeli.

Mit jelenten ez? Hirtelen ijedtem fölnyitottam a szoba ajtaját. A gyertyák még mindig égtek a halott mellett.

A „haha” egy sükén aludt s fejét ráfekette a asztalra. Amikor megláttam, fölgrózt és kiáltott: — nézd rám!

— Nem volt valami ma éjjel a szobában? — Nem uram, senkit sem láttam.

Csakugyan meglelőndültem volna erre a feleletre, ha a szobámban be sem jött a szobába.

— A levelhordó mind visszahozta a leveleket — így szól, — mert három centimes bélyegeket kell rájuk tenni.

A bátyám nyomtatványt küldte szét a... et és csak másfél centimos bélyeget kellett rájuk, hogy ebben is takarékoskodjék! megláttam a rejtélyt kulesát.

Zita hercegnő.

Még nem mult el a borzalom, mellyel a trónörökös és nejeinek, élete virágában arószakon halálal elhunyt Hohenberg Zsófiának meggyilkolására gondolunk, a figyelmeztetés az ifjú felé fordul, mely elfoglalja az elhunyt trónörökös pár helyét. Az élet nem tűr meg türeségeket a térben. Organismusában minden helynek be kell töltenie. Így tehát érdeklődésünk most Károly Ferenc József főherceg és Zita főhercegnő asszony felé fordul, akik most a trón közvetlen közelébe jutottak s nekik jut ki mind az a figyelem, amelyben eddig Ferenc Ferdinándéknak volt részüik.

Zita főhercegnő asszony a jövőre magyar királyné. Es a hivatás annál is nagyobb, mert az a cím egy olyan királynő emlékéhez kapcsolódik, aki mindörökkön mintaképe lehet a finomlelkű és téneseves érelmű nőnek. Eddig a nagykövetségnek kevés alkálma volt hozzá, hogy Zita főhercegnővel találkozzon. Házassága óta keveset szerepelt a nyilvánosság előtt, bár a bécsi udvar első hölgye volt. E tartózkodásra az anyai örökök kényszerítették, a melyek szaporán következték egymást.

Es különben teljesen megfelelt a kívánalmaknak, mert már leánykorában is kijelentette, hogy házassága első éveit teljesen az otthon élet benedéseinek akarja szentelni. Ez a kívánalma annál is inkább erősödött, mert férjében Károly főhercegnőben egyben azive választottját találta meg.

Zita főhercegnő asszony 1892. május 9-án született, most tehát 22 éves. Eljegyzését a fiatal leányok egyszerű s eseménytelen életét élte. Kitiűnő anyjának gondos szeretete vette körül s család körben — 19 gyermekkel együtt — gondos nevelésben részesült.

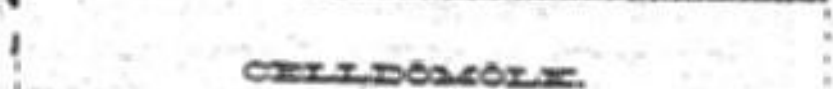
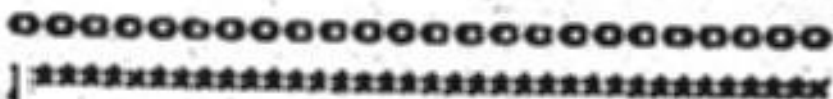
Zita főhercegnő asszony olasz földön született de nagyrészt a Wiener-Neustadt melletti Schwarzenau kastélyban nevelődött. — Csak nevelés teljessége kedvéért vitték el időnkint Bajorországba, a sanbergi kolostorba, később pedig Wight szigetére, a Benedekrendiek ottani apátjába. Ebben az apátjába két névtere viselt a rend ruháit: a csodásabb Adelheid hercegnő és a nagyon szeretetre méltó Francisca hercegnő. A ki apaca léteire is megtartotta vidám kedélyét Zita főhercegnő asszony vallása és jámbor, mint a pártmai hárs minden tagja. Telve van azonban türelmességgel minden más vallású iránt s jelen ment mindenféle előlélettel. — Legnagyobb szenvedélye: a természet és a legnagyobb lelkesedéssel tud a bírodalom hegyeinek szépségéről beszélni. Mint a mai generáció anyja leányának és asszonyának, neki is kevés érdeke van a fényűzés, főleg pedig a tulzott toalettlukus iránt. Végelőlül szereti a virágokat és nagyonoly nagy barátja a madaraknak.

Most aután Zita főhercegnő asszony csendes s intim gyönyörűségekkel teli életében sok dolognak meg kell változnia. A főhercegnő asszony bizonyára jut majd ideje, hogy elhagyja otthonának csendes szépségét, hogy reprezentáljon s hogy átvegye azokat a humanitáras kötelességeket, a melyek a jövőre királynéknak östályesülnek jutnak. Mindes új kötelességeit őrművel vállalja majd magára, mint ahogy megvan az a tehetség, hogy a kötelességeket mindig a szebbik és jobbik oldaláról nési és fogadja. Mindenekelőlt pedig meg akarja majd osztani férje jövőre és súlyos kötelességeit, amint hogy es eddigiekkel is őrművel élte végig vele együtt. Mindenké emléksük még rá, hogy Zita főhercegnő asszony, a mely igazi jó katonasszony, mint követte urát etapként, az összes katonai állomásokon, amikor Károly főherceg egész Galiciát végigjárta. Várom a vároara kísérté a főhercegnő s nem irántott a fardalmaktól. Kolomeában a főhercegnő pár idillikus élelet élt egy kis hársban s a főhercegnő asszonyon különösen nagy örömet okozott, hogy tyukjai — mert tyukokat is tartott — bosszútan a szalonba.

Steinlepfard. Híllomle Jappon
Bergmann és ögei Telohoz ád Eibe.
Egyre nagyobb kedveltségnek és elterjedtségnek örvend szeplő ellen való elimart hatásánál fogva. Ésa bír-e szépség gondozásában való felkeltő hatásúagsáért. Eszenyi elismeréséül Sok leg-nagyobb kitüntetés... Bevezetés... Eszenyit! Ugyeljen nyomtatkozás a Steinlepfard vaddjegyze ható győg szerárakban, 1914. 12. 12.

H

CELL DÖMÖLÖK

